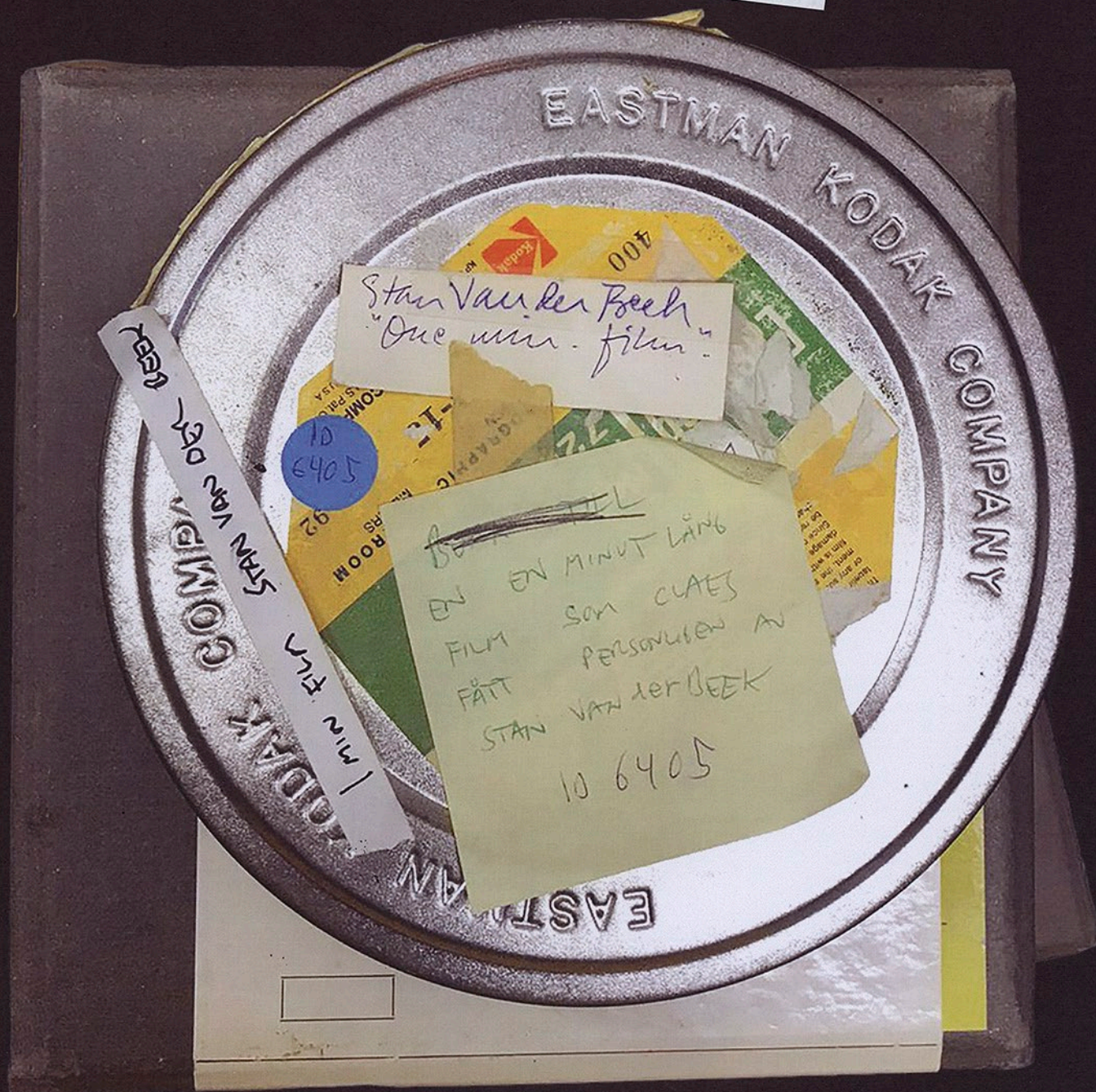

RÄDDA VICTORIA

En kväll tillägnad Filmforms arkiv. I samarbete med Filmform så kommer Terrassen visa filmer som, med ett par undantag, inte är en del av Filmforms distributionskatalog – filmer som har blivit felkrediterade, som har gjorts kollektivt och/eller anonymt, som betonar förbisedda

aspekter av både filmskapandet och arkivet. Filmer som på ett eller annat sätt har hamnat emellan eller undviktt arkivets principer.

Istället för att fokusera på en formell eller innehållsmässig tematik så belyser programmet den arkivaliska akten, samt dess

motpart, projektionen. Programmet kommer hedra arkivets inneboende flux när det rör sig genom Filmforms olika rum, skärmar och format.

Terrassen: Programmet börjar med Yet av Stan Vanderbeek, som var en gåva till Filmform från Claes Söderquist? Du var med när den togs in i arkivet, skulle du kunna berätta lite om hur det gick till?

Mats: Ja visst. Det var ju långt innan jag började jobba på Filmform men Claes var i USA och träffade Stan Vanderbeek och då stack Stan till honom filmen som en present. Claes berättade att han senare gav den till Filmform. När jag sorterade filmer i arkivet, så hittade jag en burk som hette "One Minute Film / Stan Vanderbeek" men den var tom. Så jag frågade Claes om det och: "Åh det är fruktansvärt! Den är ju så väldigt värdefull. För kanske är det en film som inte finns någon annanstans". Men när jag senare gick igenom en ask med startsladdar så märkte jag att en av rullarna bara fortsatte. Jag tänkte att det här är bara startsladd. Så var det Stans film. Jag var lite förvånad att den kunnat försvinna, kan man säga.

Terrassen: Och Yet har aldrig visats?

Mats: Inget officiellt, riktigt. Men det fanns en liten grupp på Fylkingen som hette Turbudis-film. En kväll när vi inte hade några pengar, när det inte fanns möjlighet att hyra någon film så gjorde vi något som påminner om det ni gör nu. Vi tog filmer som var lite "lösa", som inte hade några kontrakt. Då visades den.

Terrassen: Du nämnde att den här filmen kanske gjordes för Vanderbeeks *Movie Dome*?

Mats: Ja, jag har läst om det, men jag är inte säker på om just den här filmen visats i Domen.

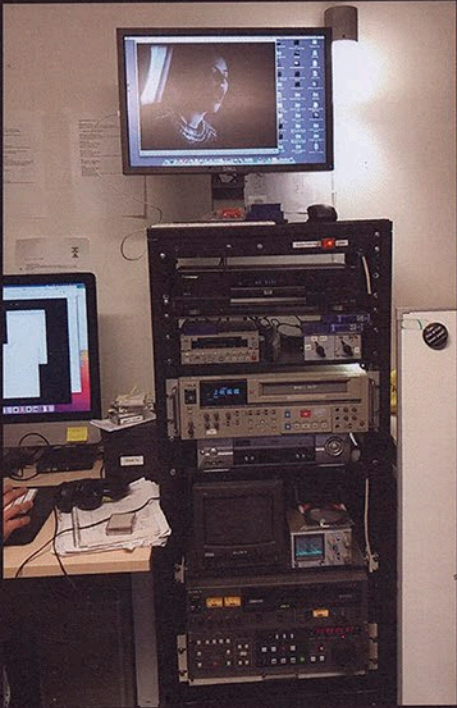
Terrassen: Apropå startsladdar, så är nästa titel i programmet *Show Leader* av Bruce Baillie. Var den inte i distribution som en del av Filmcentrums katalog? Och hur har den funnit sin väg in i Filmforms arkiv?

Mats: Carl Henrik Svenstedt, som var med och startade Filmcentrum en gång i tiden, tog hand om de här filmerna, för det var han som hade importerat dem till Sverige. Det var filmer från San Francisco och ett antal andra titlar han fick in. Sen cirkulerade filmerna genom Filmcentrum och när de lade ner sin distribution på 90-talet, tog han helt enkelt hand om dem igen. Han kände väl ett ansvar för dem. Sen låg dem nog hemma hos honom och vid något tillfälle pratade vi med honom. Jag tror att det var på hans initiativ. För de passar nog bättre i Filmforms arkiv än något dolt arkiv, som Svenska

Filminstitutet. De andra filmerna från Filmcentrums katalog har nog hamnat antingen hemma hos filmskaparna eller på Filminstitutet och vissa har väl slängts i en container.

Terrassen: Igen, undrar vi om denna kopia av *Show Leader* visats i någon kontext?

Mats: Nej, det vet jag inte. Och jag vet inte riktigt heller vem som skulle ha visat de här filmerna på Filmcentrum. De hade ju en sektion med konstfilm och udda filmer, så möjligtvis har den cirkulerat någon gång i Filmcentrums regi. Men Filmform har inte gjort något med de här rullarna. Det var en gång som jag visade någon av de där filmerna från Filmcentrum, en om kravallhantering, *Riot Control*. Den visade jag på en Stadskampsfestival på Biograf Tellus i Stockholm, men det var inte riktigt något som var arrangerat av Filmform. Då frågade jag helt enkelt Carl-Henrik om jag fick visa filmen.

Terrassen: För *Riot Control* var också en film som kom in i Filmforms arkiv genom Carl Henrik Svenstedt?

Mats: Ja.

Terrassen: Vi er allerede kommet ind på det, men det er måske værd at nævne, at vi har Vanderbeek og Baillie med i programmet, fordi deres film fremhæver "cast-away" aspekter af en filmprojektion. Oprindeligt måtte Baillies film vist kun blive udlånt, hvis den blev vist i et decideret Baillie-program. En slags gratis "add-on", kan man sige. Men ikke nødvendigvis et selvstændigt værk i sig selv.
- Kom det fram över landlina och på danska Mats?

Mats: Handlade det om att de här filmerna har visats i ett annat format, i en annan visningssituation än normalt?

Terrassen: Det vi menade, är att en av de anledningar som dragit oss till dessa filmer av två mer eller mindre kanoniserade konstnärer, förutom det faktum att de har hamnat mellan arkivets stolar, är att det väl också är två filmer som har en funktion-anti-funktion. Att de båda är exempel på olika typer av cast-away's i en mer traditionell förståelse av filmproduktion och projicering, som att Baillies film faktiskt var tänkt att användas som en startsladd i ett Baillie-program och att Vanderbeeks film består av bortklippt/förkastat material.

Mats: Man skulle kunna säga att de är skapade specifikt för en kontext som inte bygger på eller är en självständig film.

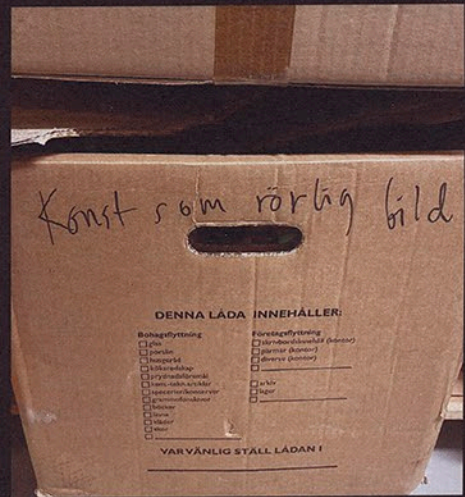
Terrassen: Vi fortsätter med *N* av Ann Robertsson...

Mats: Innan vi går vidare tänkte jag bara nämna en annan sak angående Bruce Baillie. Jag tror det var Daniel Swarthnas, som nämnde att det fanns en Bruce Baillie film i distribution hos Filmcentrum som var försvunnen och inte fanns någon annanstans eller i något annat arkiv. Men jag har inte kollat upp om det var den här titeln det rörde sig om. Kanske fanns det fler Bruce Baillie filmer hos Filmcentrum som kan ha försvunnit.

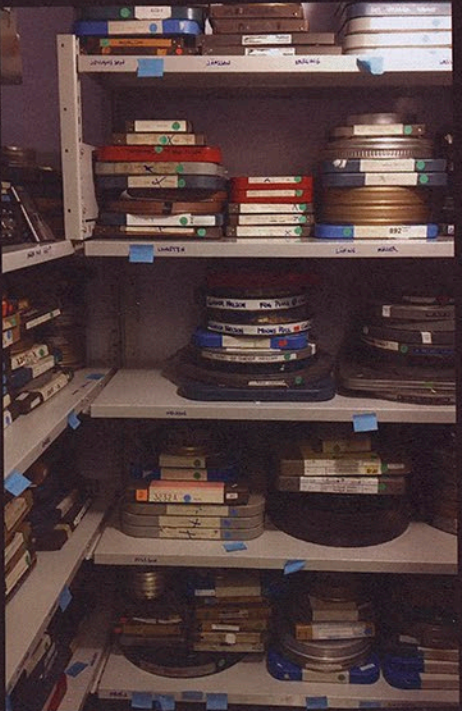
Terrassen: Vi mener, at Filmmakers Coop også har den.

Mats: Apropå, de här amerikanska filmerna så tycker jag en ganska trevlig sak som jag hört hände, var att de skickade filmer till varandra. Gunvor Nelson berättade att den här andra, han som animerade direkt på filmen, vad heter han?

Terrassen: Brakhage?

Mats: Ja! Brakhage hade skickat någon film till henne och Bruce Baillie också. Även hon skickade filmer. Det var en trevlig sak att skicka filmer till varandra i stället för brev eller vykort. Så hemma hos de här filmarna kan man nog hitta mycket unika grejer.

Terrassen: Det är spännande att tänka på vad Gunvor Nelson har liggande där hemma... Låt oss fortsätta vidare till Ann Robertsson. Det är ju en lite annan historia med den här filmen än de två föregående. Skulle du kunna berätta om hur den "felarkiverades"?

Mats: Ja, egentligen är det ju Anna-Karins historia. Jag har inte pratat med Ann Robertsson, jag har ju bara visat filmen. Men när jag började på Filmform, så var det Ann Robertsson som var krediterad för att ha gjort den. Fast jag har fått berättat för mig att den först var krediterad till Mihail Livada men att Ann Robertsson var nämnd på ett eller annat sätt. När Anna-Karin ville reda ut kontraktet så ringde hon upp Ann Robertsson eftersom hon fortfarande var i livet, tillskillnad från Mihail Livada. Då hade det visat sig att det var Robertssons film, även om Livada på ett eller annat sätt hade tagit initiativ till den. Jag kan inte svära på sanningen eftersom jag inte har förstahandsuppgifter i vem som har sagt vad...

Terrassen: Som vi har förstått det så är bakgrundshistorien, och det här är också från Anna-Karin, att Ann Robertsson tog kvällskurser på Konstfack där Livada undervisade och hade filmkurser och det var där som filmen gjordes?

Mats: Det stämmer säkert. Det var väl Konstfack.

Terrassen: Och *N* är ju faktiskt i distribution. Vet du i vilka sammanhang den har visats?

Mats: Den är i distribution men har inte visats så ofta. Det är ju väldigt få kvinnor som finns i arkivet från den där tiden. Så då kan de bli visade i sammanhang där man försöker lyfta upp just: "Nu måste vi ha en film av en kvinnlig filmskapare, eftersom det är så väldigt mycket gubbar". Det är kanske lite tråkigt att de blir uppluckade på det sättet och visade av den anledningen.

Terrassen: *N* har blivit restaurerad digitalt, men vi kommer visa den på 16 mm med skramligt ljud och allt vad det innebär. Vet du om den har visats på film?

Mats: Den har blivit visad ett handfull gånger också på film. Filmen är ju väldigt udda på så vis, att det bara är en scen med pålagda ljud. Så den skiljer sig från många andra filmer i arkivet från den tiden, tycker jag. När jag jobbade på konstsolan, då ville alla eleverna antingen animera eller göra något med mycket klipp. Filmen känns ju lite mer samtida än det, lite mer som video, tidig videokonst, där man hade en statisk kamera och bara bytte ut ljudet. Just den delen känns udda och på sitt sätt modern. Mer som ett performance än en film.

Terrassen: Som du vet, kommer visningen bestå av en första del där mindre grupper går ner i er källaren på andra sidan Svarvargatan där ert faktiska arkiv ligger. Där kommer de filmerna vi talat om projiceras, gång på gång. Kvällen kommer avslutas med en andra del där vi alla samlas uppe i Filmforms lokal, där *Rädda Victoria* av Victoriakommittén projiceras, en gång för hela publiken. När vi såg *Rädda Victoria* för första gången på Filmform, såg vi den som en DVD-rip. När vi tryckte på en bild i menyn, startade ett klipp som endast varade några sekunder och bestod av en flakbil som åker förbi kameran

med ett lakan där det står något i stil med "Rädda Victoria". Vi trodde det var hela filmen.

Mats: Apropå, hur saker blir upphackat när det förs över från ett format till ett annat.

Terrassen: Har filmen donerats till Filmform av Victoriakommittén i Malmö?

Mats: Nej, det är egentligen ett slags "undercover work" skulle man kunna säga... Jag jobbade på Folkets Bio i Malmö med projektörerna och den andra tekniken. Då låg biografen i St:Gertrud-kvarteret där man sedan byggde upp ett kulturcentrum som blev bildhuset Panorama. Vi hade alltid någon gammal film liggande i maskinrummet för provkörning av projektorn. En av de filmerna vi använde var *Rädda Victoria* och det tyckte jag var bemerkelsevärt då, att den faktiskt handlade om en biograf. Sedan var det lite på gång att de skulle flytta bion, stänga hela stället, så lånade jag helt enkelt filmen för att föra över den, för den finns ju inte någon annanstans. Nu har de ju den nya fina biografen där på Möllevången igen.

Terrassen: Har inte Victoriатеatern fortfarande en fungerade 16mm projektor?

Mats: De blev ju något annat. De lyckades ju rädda Victoria men det blev ju inte vad de hade tänkt sig, utan det blev en lite "kommunalaktig bio". Medan Filmcentrum fick ju också sitt eget ställe. Så på ett sätt, skulle man kunna säga att de hade ett ganska bra utfall på sina aktioner, då de fick två ställen i stället för ett.

Terrassen: Så vilket liv tror du kopian du hittade haft?

Mats: Det var ju en propagandafilm som skulle cirkulera genom Filmcentrum och visas i olika sammanhang för att uppmärksamma situationen.

Terrassen: Det är lätt att börja fantisera om att det är ett "inside-joke" att använda denna filmen för att testköra projektorer...

Mats: Det var en senare grej... Då hade ju den här filmen tjänat ut sin funktion, ofta blir de liksom kvar och används typ för att prova projektorn. Det har jag sett med andra filmer som jag hittat i olika maskinrum och som inte funnits någon annanstans.

Terrassen: Som?

Mats: Det fanns ju en ganska udda filmare, Sven Elfström, hans film användes som testfilm i Folkets Bio Östersund. Okej. Den har jag också tagit hand om och placerat i Filmformarkivet.

Terrassen: Så med andra ord är det du som planterat *Rädda Victoria* i Filmforms arkiv?

Mats: Ja, lite inofficiellt. De är ju ingen som riktigt vet om det. Filmcentrum Syd finns ju fortfarande, men de har ju inte riktigt intresse i de här filmerna.

Terrassen: Vi visar en till titel tillsammans med *Rädda Victoria*. Det är *Persona Project 02.4: VIDEOACTIVE* av Sara Jordenö från 2002. Känner du till den?

Mats: Nej.

Terrassen: Sara Jordenö intervjuer ejeren af den her videobutik i Los Angeles. Butikkens udvalg kategoriseres på ret idiosynkratisk vis af både kunder og ansatte, så filmene rejser rundt på de forskellige hylder. Særligt en kopi af *Persona*

viser sig at have en interessant historie i udlejningsbutikken... Vi tænker ofte filmarkiver i institutionel sammenhæng, men her vises det, hvordan filmarkivets væsen og udfordringer også eksisterer inden for den private sfære, inden for en anden slags filmprojektion, den i hjemmet.

Mats: Jag har för mig att jag faktiskt sett en bit av den här filmen, som handlar lite om hur ägaren har skapat sina kategorier.

Terrassen: Ja, precis.

Mats: En sak som är både subjektiv och beroende på vad det är för typ av videoaffär som har en annan kategorisering än ett konstarkiv.

Terrassen: Vi har pratat mycket om ditt "rack" som står i det bakre rummen av Filmform, där vi haft en tanke om att visa Fylkingens "Pausfilmer", stämmer det att filmerna har använts under och mellan föreställningar på Fylkingen?

Mats: Det vet ingen. Det är Sveriges Television som har producerat filmerna. De låg i Fylkingens arkiv. Fylkingen har ju, eller snarare hade, ett stort arkiv, mest med band och ljud. Men där fanns ett fåtal filmer som alla var konstiga och var omöjliga att veta något om. Vi visade dem som en del av ett program på Fylkingen i vilket allt hade oklar proviens. Filmer som ingen visste vad det var. Vi hoppades att någon i publiken skulle veta något. Den enda filmen vi fick lite napp på, var Arne Mellnäs film, hans änka var där. Och hon sa: "Jag har ljudet till filmen och de andra rullarna". Hon gav oss dem, så de finns också överförda. Men inget blev tydligare för att de dök upp, för de var bara en kopia, en annan kopia, ännu en kopia. Ljudet var någon väldigt kort ljud av Xenakis som inte alls passar till i filmen. De skulle kunna finnas i några förteckningar över elektronisk musik gjord för pausfilmer till TV. De tyckte ju om att

experimentera med bilden på Sveriges Television på 60-talet. Det var en väldig massa konstnärer som var aktiva där och då kan det ha varit någon konstnär som man inte vet vem det är eller så var det Arne Mellnäs gjorde dem. Och sen gjordes det antagligen ljud separat och sedan kanske de sändes som pausfilmer på TV. Hur de sen hamnar på Fylkingen är oklart. De finns inte dokumenterade i Fylkingen konsertförteckning. Det var väl ganska tidig video, konstgrejer, ska sägas. Jag tror det står 65 eller något sådant där på lådan. På produktionsnumret kan man se vilket år. Den är intressant för att den är ändå väldigt tidig och det är fascinerande bilder. I för sig är den där videofeedbacken ganska vanlig. Nästan alla som har arbetat med analog video har provat det någon gång, när det blir sådant rundgångsmönstret. Sen finns det många analoga dubbelexponeringar som är väldigt fina och suggestiva. Om man orkar titta på hela filmen.

Del 0 (med start 18.00)

Pausfilmer från Fylkingens arkiv, okänd konstnär, okänt år, olika längd, visas på digitalt från DVD från VHS från 16mm.

Visas i loop på 'the rack' i Filmforms kontor.

Del 1 (med start 18.30)

Yet, Stan VanDerBeek
1957, 2 min, 16mm

Show Leader, Bruce Baillie
1966, 1 min, 16mm

N, Ann Robertsson
1967, 3 min, 16mm

Programmet visas löpande för små grupper, i nära anslutning till Filmforms filmarkiv.

Del 2 (med start 19.30)

Rädda Victoria, Victoriakommittén
1975, 14 min, 16mm

Persona Project 02.4: VIDEOACTIVE,
Sara Jordenö
2002, 3 min, digital

Programmet visas en gång för alla besökare samtidigt.

N av Ann Robertsson

men när solen har gått upp och vi har stått och huttrat på balkongen
för en rödsvart himmels skull
då tar du en vit kudde
och sätter dig på knä bredvid mig
och jag vet att min nacke är mycket böjd
och jag böjer nacken mer för att höra bättre
och hela tiden höra dig stumt fråga efter mig
men när vi tänder lampan för att läsa partituret
blir kudden alldeles gulvit och skarp
och konkurrerar med dagsljusets isvita varmbå
och snart släcker vi lampan
och läser partitur
och Brünhilde vaknar förvånat sakta
och betraktar sin verklighet och sin fråga
och verkligheten är glasklar och lugn
och när jag vänder mig ett halvt varv tar det oändlig tid
och jag känner mig förorättad för att de inte svarar förrän mitt halva varv är slut
och världen är så liten som en boll
och jag håller världen i handen
och tittar på mig själv
och jag vet att jag säkert kan sväva
men jag vill inte
och min hand ser så vanlig ut
och då förstår jag plötsligt
att nu äntligen kan jag läsa Lindegren alldeles riktigt
men de blev rädda för mig när jag gick mot fönstret
för att ljuset lockade så starkt
och jag trodde att det kan inte vara någon vanlig värld där utanför
och jag var tolv våningar upp
men det var en vanlig värld
septembersolen lyste
och det var eftermiddag
då gick jag in till mig själv igen och grämde mig mycket över min olyckliga barndom
och när klockan var halv elva på kvällen gick jag hem
och min kappa var grön
och det kom en bil
och det tog en hel vecka...